

Aantrekkelijke soorten zoals deze bruinrode heidelibel profiteren van de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

FOTO: FLORIS BREKELMANS

Hoe biodivers is uw wijk?

FOTO: JAN DIRK BUJZER

Het voortbestaan van veel planten en dieren staat, ook in Nederland, nog steeds onder druk. Aangezien de natuur in het agrarisch gebied achteruitgaat, wordt de biodiversiteit in de stad steeds belangrijker. Bij gemeenten staat biodiversiteit nog steeds op de agenda, maar het blijft voor velen onduidelijk hoe dit concreet gemaakt kan worden. Een handreiking.

▲ Bestaande bermen kunnen door gericht beheer omgevormd worden tot bloemrijke bermen.

Bij biodiversiteit gaat het om verscheidenheid aan soorten en variatie in het stadslandschap. Daarbij gaat het niet alleen om stedelijk groen. Ook het water en het stenige milieu kunnen bijdragen aan de biodiversiteit. Gebouwen bieden verblijfplaatsen aan mussen, gierzwaluwen en vleermuizen. In stadswateren leven vissen en tal van andere aquatische organismen. Kademuren bieden boven water groeiplaatsen aan mossen en varens, en onder water substraat voor een veelal microscopisch kleine leefgemeenschap. De grenzen tussen groen, water en stenig milieu bieden zelfs bijzondere mogelijkheden. Zo vergroten natuurvriendelijke oevers zichtbaar de

variatie langs stadswateren en hebben zij een duidelijke meerwaarde voor planten en dieren. Variatie is een sleutelbegrip voor biodiversiteit.

Een hoge biodiversiteit is niet alleen belangrijk voor de natuur maar draagt ook bij aan de kwaliteit van onze leefomgeving. We wonen graag in een groene omgeving of aan het water en zijn dan bereid meer voor een woning te betalen. Diverse studies geven aan dat woningprijzen toenemen als de natuurlijke kwaliteit van het groen hoger is, en de omgeving bijvoorbeeld rijker is aan vogels.

Hoe verhoog je de biodiversiteit?

De biodiversiteit in de stad kan verhoogd worden door het gebied anders in te richten. Dat hoeft niet eens altijd meer ruimte te kosten dan nu voor groen en water is bestemd en kan ook in bestaande wijken worden toegepast. Bestaande oevers kunnen soms omgezet worden in een natuurvriendelijke oever, bosstroken voorzien van een geleidelijk oplopende rand. En ook met beheer kan veel bereikt worden. Een bloemrijke wegberm biedt op hetzelfde oppervlak veel meer ruimte aan vlinders en bijen, dan een frequent gemaaide berm. Het in de zomer schonen van kleine stadswateren is funest voor padden, kikkers, libellen en tal van andere soorten. Schonen in het najaar betekent winst voor de natuur. Braakliggende percelen hebben vaak een hoge biodiversiteit en kunnen tijdelijk als natuur worden beheerd.

Bij aanleg of grootschalige herinrichting kan biodiversiteit in de planfase worden meegenomen. De keuze voor de indeling van groen, water en bebouwing is van groot belang voor de biodiversiteit. Vervolgens zijn op een lager schaalniveau vragen aan de orde als: kiezen we voor grasland of juist voor bosplantsoen? Willen we langs alle wateren natuurvriendelijke oevers of heeft een kademuur ook meerwaarde?

Over het algemeen kan in kleine wijken de biodiversiteit vooral verbeterd worden door het oppervlak van groenelementen te vergroten. Deze worden daarmee robuuster en vormen een aantrekkelijker vestigingsgebied voor soorten. In grote wijken is vaak ruimte voor een grotere variatie aan groenelementen, om zo de biodiversiteit te verbeteren.

Naast oppervlaktemaat en variatie speelt de samenhang tussen de inrichtingselementen en hun leeftijd een rol. In oude bouselementen bijvoorbeeld, heeft zich een bodemflora en fauna ontwikkeld die belangrijk is voor een aantal bijzondere bosplanten en -dieren. Inpassen van bestaande elementen in nieuwe wijken kan daarom een grotere meerwaarde voor biodiversiteit hebben dan nieuwe aanleg. Ook het verbinden van de groenelementen kan de biodiversiteit verhogen.

BiodiverCity

Maar wat leveren dergelijke inrichtingskeuzes nu op voor de biodiversiteit? Hoe zijn bestuurders te over-

tuigen van de benodigde keuzes en hoe kun je bewoners enthousiasmeren? Maak de biodiversiteit meetbaar!

Hiervoor is BiodiverCity ontwikkeld. BiodiverCity is een instrument dat de biodiversiteitsprestatie van plannen berekent en vergelijkt met een referentie. Zo zijn planvarianten met elkaar te vergelijken en kan de invloed van ruimtelijke keuzes op de biodiversiteit eenvoudig worden geanalyseerd en gecommuniceerd.

BiodiverCity berekent een score op basis van de verdeling van inrichtingselementen groen, water en steen. De methode is gericht op niet-ecologen en maakt gebruik van elementen als gazon, moeras, struweel, bomenlaan en groen dak. De score wordt bepaald op basis van enerzijds het oppervlak of de lengte van de inrichtingselementen en anderzijds de variatie in elementen. Naarmate het oppervlak toeneemt, is er meer ruimte voor soorten om zich te vestigen. Maar ook hoe meer variatie in biotopen er aanwezig is, hoe meer verschillende gemeenschappen zich kunnen ontwikkelen. Ook de randlengte tussen inrichtingselementen is van invloed op de score.

Met de methode kunnen verschillende inrichtingsopties met elkaar worden vergeleken, om hun effecten op de biodiversiteit te beoordelen. Daarnaast kan de methode gebruikt worden om projecten onderling te vergelijken. Op deze manier kan het een goede onderbouwing leveren op beoordelingsmethoden voor duurzaam bouwen, zoals de Duurzaamheidsprestatie op Locatie (waarbinnen BiodiverCity een volwaardige module vormt) of de BREEAM-methodiek voor gebiedsinrichting. ●

BiodiverCity is ontwikkeld door Bureau Waardenburg, BWZ ingenieurs en IVAM UvA BV voor het SBIR programma van Agentschap NL.

WEBSITES

www.biodiversitycity.nl

www.buwa.nl

www.breeam.nl